

Individen i centrum

Mångsidig rehabilitering av långtidsfall i Smedjebacken

- Naturterapi – "grön" rehabilitering
- Arbetsträning
- Social träning
- Varsam, individanpassad introduktion och utveckling
- Specialterapi för särskilt behovande

Sammanfattning av en orienterande utvärdering 2005

av Bengt Ager

biträdd av John Andersson

utförd med stöd av

- Kommunförvaltning och myndigheter i Smedjebackens kommun
- Studenter och handledare vid Högskolan Dalarna, Mittuniversitetet och Högskolan i Gävle
- Finansiering från Länsarbetsnämnden i Dalarna

Förord

Sammanfattning

1	Komhalls tillkomst och utveckling	1
2.	Utvärdering 2005 – metoder och material.....	4
3.	Utvärdering av samverkan kring Komhall	7
4.	Utvärdering av Komhalls generella rehabiliteringsprogram.....	8
5.	Komhalls speciella rehabiliteringsprogram.....	15
6.	Komhallmodellens överförbarhet till andra kommuner	19
	Litteratur	22
	Om författarna.....	23

_Toc 148331633

- Integrera Komhalls generella och speciella rehabiliteringsprogram, så att människor med behov av speciell rehabilitering (medicinsk, psykologisk etc.) kan få det, som en integrerad del av rehabiliteringen på Väderbacken.
- Marknadsför Komhall för kommuninvånarna som en resurs för vissa samhällstjänster – äldre service, natur- och miljövård etc. Det ger Komhall högre publik status samtidigt som deltagarna känner arbetet som ännu mera meningsfullt.
- Skaffa nya och flera smådjur

Om utvärderingens kvalitet och förslag till fortsatt uppföljning

Denna utvärdering av Komhalls generella program är retrospektiv och har gjorts på ett material som inte på något sätt varit berett för en utvärdering. Olika institutioner har sänt deltagare till Komhall. De som rehabiliterats och återförts till arbetsmarknaden har i regel försvunnit ur rullorna. På Väderbacken har verksamhetsledningen under de första verksamhetsåren bara antecknat namn, ibland bara förnamn, och ankomstdatum. Ingångsdata om de inskrivna har inte registrerats och bevarats. Eftersom aktörerna funnit verksamheten så tveklöst framgångsrik, har behovet av data för utvärdering varit låg. Det har därför varit omöjligt att fullt ut rekonstruera den population som skulle utvärderas och därmed välja ut stickprov och utvärderingsmetoder på ett vetenskapligt hållbart sätt. Det är också en anledning till att vi t ex avstått från att göra bortfallsanalys av enkätundersökningen, vilket är vetenskaplig praxis. Undersökningens vetenskapliga brister - som särskilt betonats av vår granskare, professorn i rehabiliteringsvetenskap, Alf Bergroth – har motiverat beteckningen "orienterande" på denna utvärdering.

För att man i framtiden ska kunna utvärdera verksamheten på ett mycket säkrare sätt har vi formulerat ett förslag till rutin för notering av uppgifter om dem som skrivs in och genom en kombination av intervju och enkät vid inskrivning och utskrivning efterhöra deras inställning till verksamheten samt till att eventuellt bli kontaktade efter utskrivningen från Komhall. Givetvis ska personernas integritetsskydd beaktas.

5. Komhalls speciella rehabiliteringsprogram

De personer som av de samverkande myndigheterna valts ut till Komhalls speciella rehabiliteringsprogram har varit fall som stått särskilt långt från arbetsmarknaden. Alla var långtidsarbetslösa, de flesta även långtidssjukskrivna, utan att något hände – alla aktörer var mer eller mindre uppgivna - och många hade smärtsymtom. De flesta var inte ens i stånd att delta i den generella verksamheten vid Komhall.

Definition av terapin

Helen Lutsch har tillämpat en blandning av behandlingar såsom avslappnings- och avspänningsövningar inkl. självhypnos, stödjande gruppsamtal kring personliga

problem och livsstilsfrågor, konflikthantering och rörelseträning. Programmet omfattar alltså mentala, sociala och fysiska moment.

Behandlingen har deltagarna fått i grupper om 5-6 personer, mestadels omfattat tjugo träffar à tre timmar och anpassats till deltagarnas behov och önskemål.

Utvärderingen

Intervjuundersökningen och terapeutens egen enkät

De fem intervjuerna och Lutsch's egen enkät för alla sex grupper om totalt 34 deltagare som behandlats 2003-05 indikerar att resultatet är förhållandevis lyckat (uppsats C3). Deltagarna framhåller frekvent ökad självinsikt, ökat självförtroende, ökad självkänsla och ökad säkerhet i sociala kontakter, bl a vid kontakt med myndigheter och sjukvårdspersonal, som effekter.

Några citat från intervjuerna följer.

- *Den (behandlingen) har varit jättebra faktiskt, jag har blivit stärkt i mig själv. Jag har inte känt mig så ensam. I och med att jag lider av daglig värk, så har jag inte känt mig ensam eftersom det var många som kände likadant. Jag vet att jag får ha ont och veta att det är jobbigt. Det är nästan det viktigaste.*
- *Jag tycker den (behandlingen) var bra för att jag kom ju dit och trodde det var något för mig för jag har ju haft social rädsla. Då trodde jag att det handlade mycket om det, men det handlade mycket om smärta och smärthantering och sånt. Så jag trodde jag hade hamnat fel, men det var jättebra för mig också, det här sociala, absolut.*
- *Jag kände att det var gruppen som var viktig och det var många som hade upplevt samma saker så vi kände igen oss i varandras problem. Det var viktigt för mig att vi alla hade tystnadsplikt. Att vi arbetade i grupp kändes viktigt.*
- *Hade man nått bekymmer eller nått sånt, var det jättebra att tala ut om problemen och lösa dem. Vi var ju en grupp så vi satt ner och pratade.*
- *Se in i mig själv. Att växa och bli mer självständig. Förut var jag skygg och tillbakadragen, höll mig undan, satte alltid längst bak och sa ingenting. Sen jag kom till Väderbacken har jag fått stärkt självförtroende, blivit mycket starkare.*
- *Det kom ju vid absolut rätt tillfälle och gav mig det jag behövde. Det gav mig självförtroende, så jag vågade ta steget och arbetspröva.*

- *När vi fick skälla på varandra, det var en rolig metod, den var bra och det var ovanligt i början. Det var skönt med denna metod att skälla jag fick ur mig mycket, det som man hade inom sig kom ut.*
- *Jag tyckte om att vi satt och pratade, diskuterade och funderade lite grann och avslappningen var jättebra. Det var lite såna här övningar att röra på kroppen, lite halvträning så där. Det var inte yoga, men åt det hållet.*

Bland de få negativa aspekterna var att tiden för rehabiliteringen upplevdes vara för kort.

- *Det var för kort tid att jobba med människor på ett riktigt givande sätt. Bättre med längre tid tror jag.*

En annan var att olika personer kom olika långt i sin personliga rehabilitering och att vissa fick jobb före andra. Detta gjorde det svårt att glädjas öppet inför dem som inte fick jobb.

Deltagarna betonade den stora betydelsen av personen Helen Lutsch och hennes sätt att behandla såväl gruppen som varje individ.

Enkäten december 2005

Den av utvärderingskoordinatören utformade enkäten besvarades av 21 personer av de 32 som fått enkäten.

När det gäller deltagarnas uppfattning om terapiprogrammet som helhet anger 15 av 20 svarande att programmet haft en positiv påverkan på dem och sju av dessa anger påverkan som "stor". Fem personer uppgav "liten" eller "ingen" påverkan.

Deltagarnas värdering av de enskilda inslagen,

- avslappningsövningar
- träna konflikthantering
- livsstilsdiskussioner
- rörelseträning
- gruppsamtal

visar att samtliga inslag var för sig upplevdes positivt av en så stor andel av deltagarna att de alla kan ses som viktiga för behandlingsresultatet.

Andelen som fått arbete

I den studentintervjuade gruppen hade i april 2005 samtliga fem deltagare fått arbete i någon form. Bland de 21 svarande i decemberenkäten hade fem fått arbete. Bland dem återfinns en av deltagarna i den första gruppen, den enda från den gruppen som svarat på

enkäten. Läger man ihop dessa två del undersökningar får man resultatet att nio av totalt 25 har fått någon form av arbete d v s 36 %. Den första gruppen kännetecknas av att samtliga individer var relativt unga – i intervallet 25-35 år.

Dessutom har två personer av de 21 enkätbesvararna gått till Komhalls allmänna rehabiliteringsprogram vilket de inte ansågs vara kapabla för innan de gick igenom behandlingen av Lutsch.

Kostnads/intäktsanalys

34 personer har genomgått Helen Lutschs program, fördelade på 6 grupper, under åren 03-04. Med en kurslängd på 20x3 = 60 timmar blir den totalt nedlagda läkartiden 360 timmar för de sex grupperna.

Timpris	1040 kr
Total investering	374.000 kr
Per deltagare	11.000 kr

Enligt enkät i december 2005 vilken besvarades av 21st, 66% av populationen, hade 4 stycken arbeten på den ordinarie arbetsmarknaden motsvarande 2,75 heltidstjänster. Effekten $2,75/21=13\%$

Om man utgår från att värdet per år i arbete för en tidigare arbetslös/sjukskriven person är 275 000 kr (motsvarar 6 400 kr per arbetsvecka) så ger 2,75 heltidstjänster samhällsintäkter på 756 000 kr årligen.

För en enskild person som återgår till heltidsarbete genom denna form av rehabilitering blir återbetalningstiden på investeringen 11 000 kr knappt två arbetsveckor. Räknar man på hela kollektivet av 34 personer blir återbetalningstiden $374/756$ år dvs. något under ett halvt år.

Ridterapi

Ridning som terapi för människor med smärt- och andra fysiska problem och vissa psykiska störningar har utvecklats bl.a. i USA. Helen Lutsch introducerade metoden på Väderbacken sedan det nya stallet byggts och hästbeståndet ökats ut. En första grupp på sex personer fick pröva denna terapi våren 2005. I den av Lutsch utvecklade terapiformen ingår terapeutiska gruppsamtal, rörelseträning och hästhantering/ridning där hästen används som terapeutiska redskap i både det psykologiska och fysiska rehabiliteringsarbetet. En utvärdering vid Högskolan Dalarna (Tidberg, Lundberg och Pontén 2006) visade på så goda resultat att medlemmarna i Arbetsgivarringen Rörlighet för Ökad Hälsa (Ludvika och Smedjebackens Kommuner, Landstinget, Ovako, ABB mfl.) fortsatt att sända klienter till denna terapiform, som därmed blivit ytterligare ett inslag i Komhallverksamheten.